МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
(повна назва підрозділу)

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-педагогічної роботи

Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ

PRACTICUM IN UKRAINIAN ORTHOGRAPHY

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

тип дисципліни нормативна

мова викладання українська

Миколаїв – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни *«Практикум з українського правопису»* скерована на підготовку фахівців усіх галузей знань, усіх спеціальностей

«01» жовтня 2025 р. 22 с.

Розробник: *Білявська Тетяна Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти.*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Практикум з українського правопису»* розглянуто на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол №2 від «08» жовтня 2025 р.

Завідувач кафедри *Світлана ЯКИМЕНКО*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Практикум з українського правопису»* розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського
Протокол №1 від «14» жовтня 2025 р.

Голова *Людмила ХРЯЩЕВСЬКА*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Практикум з українського правопису»* погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу *Андрій ЛАБАРТКАВА*

Робочу програму навчальної дисципліни *«Практикум з українського правопису»* затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 8 від «29» жовтня 2025 р.

Голова НМР НУК *Сергій СЛОБОДЯН*

© НУК, 2025
© Білявська Т.М., 2025

ЗМІСТ

Вступ 4
1. Опис навчальної дисципліни 5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни 6
3. Передумови для вивчення дисципліни 6
4. Очікувані результати навчання 6
5. Програма навчальної дисципліни 7
6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання 12
7. Форми поточного та підсумкового контролю 13
8. Критерії оцінювання результатів навчання 14
9. Засоби навчання 15
10. Рекомендовані джерела інформації 16

ВСТУП

Програму вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Практикум з українського правопису» передбачено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. У програмі висвітлено обсяг навчального матеріалу із зазначеної дисципліни, необхідне навчально-методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень магістрантів.

Ключові слова: український правопис, орфографічні норми, мовна компетентність, орфоргафічна компетенція, майбутній спеціаліст.

Summary

The study program of the elective course «Practical Course in Ukrainian Orthography» is intended for students pursuing a bachelor's degree (first level of higher education). The program covers the amount of educational material in this discipline, the necessary educational and methodological support, components and technology for assessing student achievement.

Key words: Ukrainian orthography, orthographic norms, language competence, orthographic competence, future teacher.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">Усі галузі знань</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 5</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Електронний адрес РПНД на сайті Університету</td><td rowspan="9">Усі спеціальності</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>III-й</td><td>III-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Індивідуальне науково-дослідне завдання
–</td><td>30 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин – 150</td><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 2;

самостійної роботи студента – 4</td><td rowspan="5">Освітній рівень:
перший (бакалаврський)</td><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: усна</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «*Практикум з українського правопису*»: висвітлити сучасні орфографічні норми; основні аспекти нової редакції українського правопису; сформувати здатність застосовувати їх у професійній діяльності.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумов для вивчення дисципліни немає.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни не передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання через належність дисципліни до категорії вибіркових.

У процесі вивчення курсу здобувачі вищої освіти матимуть можливість оволодіти такими компетентностями:

1) мовна компетентність – знання норм сучасної української орфографії, пунктуації, графіки та орфоепії; уміння правильно писати відповідно до чинного правопису;
2) комунікативна компетентність – здатність чітко, грамотно й логічно оформлювати письмові та усні висловлення відповідно до норм сучасної української літературної мови;
3) орфографічна компетентність – здатність застосовувати правописні правила в професійній діяльності;
4) редакторська компетентність – здатність виявляти й виправляти орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки у текстах;
5) інформаційна компетентність –здатність користуватися сучасними довідковими ресурсами (словниками, онлайн-платформами, електронними корпусами української мови тощо) для перевірки правописних норм;
6) культурно-мовна компетентність – здатність до розуміння правопису як складової мовної культури, показника освіченості та професійної грамотності;
7) самоосвітня компетентність – здатність до постійного вдосконалення власних орфографічних навичок та мовної культури в процесі професійного розвитку.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль І. Український правопис: теорія та практика

Змістовий модуль І. Український правопис в історичному вимірі. Нова редакція Українського правопису (Український правопис 2019 року)

Тема 1. Український правопис в історичному вимірі

1. Історія українського правопису. Проєкт правопису В. Німчука.
2. Сучасні дискусії щодо українського правопису.

Тема 2. Зміни в сучасному правописі.

1. Власне зміни у написанні слів (без варіантів).
2. Варіантні доповнення до чинної норми.
3. Фемінітиви в українській мові.

Тема 3. Основні поняття орфографії. Орфографічні норми

1. Основні поняття орфографії: орфограма, орфографічне правило.
2. Принципи української орфографії. Орфографічні норми. Правила переносу слів.

Тема 4. Правила вживання апострофа. Правила вживання знака м'якшення

1. Правила вживання апострофа.
2. Правила вживання знака м'якшення

Література: [1], [2], [3], [4], [7], [8].

Змістовий модуль ІІ. Літерні позначення звуків в українській мові

Тема 5. Голосні. Чергування голосних

1. Ненаголошені Е, И.
2. Чергування голосних. Чергування голосних у дієслівних коренях
3. Чергування: У/В, І/Й, З/ІЗ/ЗІ/ЗО

Тема 6. Приголосні

1. Чергування приголосних.
2. Зміни приголосних за їх збігу.
3. Спрощення в групах приголосних
4. Подвоєння приголосних. Подовження приголосних.

Тема 7. Правопис префіксів

1. Префікси з-, с-, без-, роз-, від-, над-, перед- та інші.
2. Префікси пре-, при-, прі-.

Тема 8. Правопис суфіксів

1. Іменникові суфікси.
2. Прикметникові суфікси. Дієприкметникові суфікси.
3. Дієслівні суфікси.

Література: [1], [2], [3], [4], [5].

Змістовий модуль ІІІ. Правопис складних слів. Правопис власних назв

Тема 9. Правила правопису складних слів

1. Сполучні звуки О, Е (Є). Складні слова без сполучного звука.
2. Складні іменники. Прикладки.
3. Складні прикметники.

Тема 10. Правила правопису складних слів

1. Складні числівники. Складні займенники
2. Правопис прислівників.
3. Правопис службових частин мови: прийменники, сполучники, частки.

Тема 11. Правопис власних назв

1. Велика літера у власних назвах. Правопис імен та прізвищ. Відмінювання імен та прізвищ.

2. Велика літера в складноскорочених назвах.
3. Графічні скорочення

Тема 12. Географічні назви

1. Українські географічні назви.
2. Географічні назви країн світу.
3. Відмінювання географічних назв. Правопис прикметникових форм від географічних назв.

Література: [1], [2], [3], [4], [6], [9].

Змістовий модуль IV. Правопис закінчень відмінюваних слів

Тема 13. Відміни. Групи. Правопис закінчень відмінюваних слів

1. Поділ слів на відміни. Поділ слів на групи.
2. Правопис закінчень відмінюваних слів. Іменник
3. Правопис закінчень відмінюваних слів. Прикметник

Тема 14. Правопис закінчень відмінюваних слів

1. Числівник. Відмінювання кількісних, порядкових та дробових числівників.
2. Займенник
3. Дієслово. Дієприкметник. Дієприслівник

Література: [1], [2], [3], [4].

Змістовий модуль V. Правопис слів іншомовного походження

Тема 15. Передача звуків іншої мови в межах українського правопису. Подвоєння в словах іншомовного походження

1. Передача звуків іншої мови в межах українського правопису
2. Подвоєння в словах іншомовного походження

Тема 16. Відмінювання слів іншомовного походження

1. Особливості відмінювання іменників іншомовного походження.
2. Невідмінювані іменники іншомовного походження.

Література: [1], [2], [3], [4].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр.	лаб	с.р.		лек	пр.	лаб.	с.р.
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
Модуль І. Український правопис: теорія та практика										
Змістовий модуль І. країнський правопис в історичному вимірі. Нова редакція Українського правопису										
Тема 1. Український правопис в історичному вимірі	12	2		–	10	8	2		–	6
Тема 2. Зміни в сучасному правописі	6	2		–	4	8	2		–	6
Тема 3. Основні поняття орфографії. Орфографічні норми	6		2		4	8	2			6
Тема 4. Правила вживання апострофа. Правила вживання знака м'якшення	6		2		4	6		2		4
Разом за змістовим модулем 1	**30**	**4**	**4**	**–**	**22**	**30**	**6**	**2**	**–**	**22**
Змістовий модуль ІІ. Літерні позначення звуків в українській мові										
Тема 5. Голосні. Чергування голосних	12	2		–	10	8			–	8
Тема 6. Приголосні. Чергування приголосних	6	2		–	4	8			–	8
Тема 7. Правопис префіксів	6		2		4	10		2		8
Тема 8. Правопис суфіксів	6		2		4	4				4
Разом за змістовим модулем 2	**30**	**4**	**4**	**–**	**22**	**30**	**0**	**2**	**–**	**28**
Змістовий модуль ІІІ. Правопис складних слів. Правопис власних назв										
Тема 9. Правила правопису складних слів	12	2		–	10	8			–	8
Тема 10. Правила правопису складних слів	6		2	–	4	10		2	–	8
Тема 11. Правопис власних назв	6	2			4	8				8
Тема 12. Правопис власних назв. Географічні назви	6		2		4	4				4
Разом за змістовим модулем 3	**30**	**4**	**4**	**–**	**22**	**30**	**0**	**2**	**–**	**28**
Змістовий модуль ІV. Правопис закінчень відмінюваних слів										
Тема 13. Відміни. Групи. Правопис закінчень відмінюваних слів	16	4	4	–	8	16			–	16
Тема 14. Правопис закінчень відмінюваних слів	14	4	4	–	6	14			–	14

Разом за змістовим модулем 4	**30**	**8**	**8**	**–**	**14**	**30**	**0**	**0**	**–**	**30**
Змістовий модуль V. Правопис слів іншомовного походження										
Тема 15. Передача звуків іншої мови в межах українського правопису. Подвоєння в словах іншомовного походження	16	6	6	–	4	14			–	14
Тема 16. Відмінювання слів іншомовного походження	14	4	4	–	6	16			–	16
Разом за змістовим модулем 5	**30**	**10**	**10**	**–**	**10**	**30**	**0**	**0**	**–**	**30**
Разом за курсом	**150**	**30**	**30**	**0**	**90**	**150**	**6**	**6**	**0**	**138**

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Основні поняття орфографії. Орфографічні норми	2	
2	Правила вживання апострофа. Правила вживання знака м’якшення	2	2
3	Правопис префіксів	2	2
4	Правопис суфіксів	2	
5	Правила правопису складних слів	2	2
6	Правопис власних назв	2	
7	Відміни. Групи	2	
8	Правопис закінчень відмінюваних слів	2	
9	Правопис закінчень відмінюваних слів	2	
10	Правопис закінчень відмінюваних слів	2	
11	Передача звуків іншої мови в межах українського правопису	2	
12	Передача звуків іншої мови в межах українського правопису	2	
13	Подвоєння в словах іншомовного походження	2	
14	Відмінювання слів іншомовного походження	2	
15	Відмінювання слів іншомовного походження	2	
	Разом	**30**	**6**

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – ***2-4 год. / 1 заняття***;
- підготовка до контрольних заходів – ***5-10 год. / 1 захід***
- підготовка проєктних завдань – ***10 год. / 1 контр. роб.***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до практичних занять	30	20
2	Виконання практичних завдань (самостійна робота)	50	100
3	Підготовка до контрольних заходів	10	10
	Разом	90	130

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

1) на лекційних заняттях:
   – лекція;
   – пояснення;
   – дискусія;
   – диспут;
   – демонстрація;
   – відеометод;
2) на практичних заняттях:
   – практичні завдання;
   – фронтальне опитування;
   – вправи

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді (практичні заняття);
- самостійні роботи;
- контрольна робота
- стандартизовані тести

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 10 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, практичні завдання, самостійні роботи, контрольна робота й оцінки за іспит.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

7. Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Усні відповіді на семінарських заняттях	**Критерії оцінювання**
10	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, аргументовані висновки з доречним ілюстративним матеріалом, може підкріплюватися коректними цитуваннями думок / поглядів учених.
7-9	Відповідь в цілому правильна, повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
5-6	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована з використанням неправильної / некоректної термінології.
2-4	Відповідь частково правильна, є неточності, проте не містить жодних аргументів та ілюстративного матеріалу.
0-1	Студент не дає відповіді чи його відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми за весь курс: (ДФН: 15 занять по 10 балів = ***150 балів****; ЗФН: 2 заняття по 15 балів та 1 зан.- 20 балів =* ***50 балів*** *).*

Самостійна робота	**Критерії оцінювання**
50	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, підбирає доречний ілюстративний матеріал, здійснює коректні та доцільні цитування, а також грамотно проводить експеримент і на високому рівні здійснює обробку його результатів.
40	Студент правильно виконує завдання в установлений термін, презентує аналітику різних наукових джерел, допускається незначних помилок у добірці ілюстративного матеріалу, здійснює коректні та доцільні цитування, в експериментальних роботах містяться незначні недоліки в обробці їхніх результатів.
30	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але поверхнево чи з певними неточностями, подає недоцільні цитування та недоречні ілюстрації, а також виконує експериментальні роботи не на різнотипних мовленнєвих матеріалах та з недостатньою кількістю респондентів.
20	Студент виконує роботу з порушенням установленого часу для цього виду роботи; дає в цілому правильну відповідь, але не презентує аналітику різних наукових джерел, не підбирає доречний ілюстративний матеріал, не наводить коректні та доцільні цитування, проводить експерименти, проте не презентує обробку його результатів та не демонструє вміння робити висновки.
10	Студент виконує роботу з методичної допомоги викладача на кожному етапі.
0	Студент не виконує роботи.

	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми за весь курс: (ДФН, ЗФН: 5 робіт по 50 балів = ***250 балів)***

Контрольна робота	**Критерії оцінювання**
ДФН: 50 ЗФН: 81-100	Роботу виконана без змістових помилок (завдання I, II та III рівнів складності), містить точні відповіді на питання теоретичного та практичного характеру. Бал знижено за умови орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН: 40 ЗФН:61-80	Роботу представлено з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності. Проте допущено певний відсоток помилок. Бал знижено за умови орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН: 30 ЗФН: 41-60	Роботу представлено з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності. Проте допущено певний відсоток помилок. Бал знижено за умови орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН: 20 ЗФН: 21-40	Роботу представлено з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності. Проте допущено вагомий відсоток помилок. Бал знижено за умови орфографічних та пунктуаційних помилок.
ДФН: 10 ЗФН: 1-20	Роботу представлено з повними та правильними відповідями всіх рівнів складності. Проте допущено переважний відсоток помилок. Бал знижено за умови орфографічних та пунктуаційних помилок.
0	Роботу не виконано.
	Максимальна оцінка студента за цей компонент програми за весь курс: ***(ДФН: 50 балів, ЗФН: 100 балів)***

Форма контролю	**Максимальна кількість балів**	
	Денна форма	**Заочна форма**
Практичні заняття	15х10 балів = 150 балів	5 х 10 балів = 50 балів
Самостійна робота	5 робіт х 50 балів = 250 балів	5 робіт х 50 балів = 250 балів
Контрольна робота	1х50 балів = 50 балів	1х100 балів = 100 балів
Залік	50 балів	100 балів
	500 балів	**500 балів**
	(500 балів: 5 змістових модулі = 100 балів)	(500 балів : 5 змістових модулі = 100 балів)
Всього	**100**	**100**

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1				
	Т2			Практ.заняття 1	15
	Т3	Практ.заняття 1	10	Практ.заняття 2	15
	Т4	Практ.заняття 2	10		
	Сам. роб. 1		*50*	*Сам. роб. 1*	*50*
ЗМ 2	Т5			Практ.заняття 3	20
	Т6				
	Т7	Практ.заняття 3	10		
	Т8	Практ. заняття 4	10		
	Сам. роб. 2		*50*	*Сам. роб. 2*	*50*
ЗМ 3	Т9				
	Т10	Практ. заняття 5			
	Т11		10		
	Т12	Практ.заняття 6	10		
	Сам. роб. 3		*50*	*Сам. роб. 3*	*50*
ЗМ 4	Т13	Практ.заняття 7	10		
		Практ.заняття 8	10		
	Т14	Практ.заняття 9	10		
		Практ.заняття 10	10		
	Сам. роб. 4		*50*	*Сам. роб. 4*	*50*
ЗМ 5	Т 15	Практ.заняття 11	10		
		Практ.заняття 12	10		
		Практ.заняття 13	10		
	Т 16	Практ.заняття 14	10		
		Практ.заняття 15	10		
	Сам. роб. 5		*50*	*Сам. роб. 5*	*50*
Контрольна робота			50	Контрольна робота	100
Залік			50	Залік	100
За 5 змістових модулів			500:5=100		500:5=100
Сума			**100**		**100**

9. Засоби навчання

Наочний матеріал у межах лекційних занять: мультимедійні засоби (презентації); відеоматеріали (навчальні фільми, інтерв'ю, виступи тощо).

На практичних заняттях заплановано використовувати бібліотечний фонд Університету та електронні репозитарії.

У процесі виконання завдань самостійної роботи передбачено використання бібліотечного фонду, енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Красавіна В.В. Практикум із правопису й пунктуації української мови: навчально-методичний посібник. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 140 с.
2. Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції українського правопису/ Сергій Омельчук, Марія Блажко. Київ: Грамота, 2020. 224 с.
3. Український правопис. К.: Наукова думка, 2019. 392 с.
4. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови. К.: Освіта, 2012. 270 с.

Допоміжна література

5. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
6. Данильчук Д. В. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. Київ: Либідь, 2013. 224 с.
7. Проєкт нової редакції Українського правопису: http://xn--80aafnzkijm.xn--j1amh/main/549-proekt-novoii-redakcii-ukraiinskogo-pravopisu.html (дата звернення: 28.12.2018).
8. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду: документи і матеріали / упоряд. Л. Масенко та ін. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 399 с.
9. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський О. О.Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. К.: Українська енциклопедія, 2004. 1038 с.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Електронна бібліотека підручників: http://studentam.kiev.ua/
2. Електронні бібліотеки: http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: http://nbuv.gov.ua/